

Henricus Warenius Johannes Battus

Disputatio De Febris In Genere Et In Specie De Ephemera

Rostochi[i]: Reusnerus, 1602

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn72969464X>

Druck Freier Zugang

R. U. med. 1602.

Michael Waren (Varenius), Praes.

Johann Dallus, Resp.

atio

BVS IN
ET IN
EMERA.

AVXIL.

E
RENIO.
D.

dendam

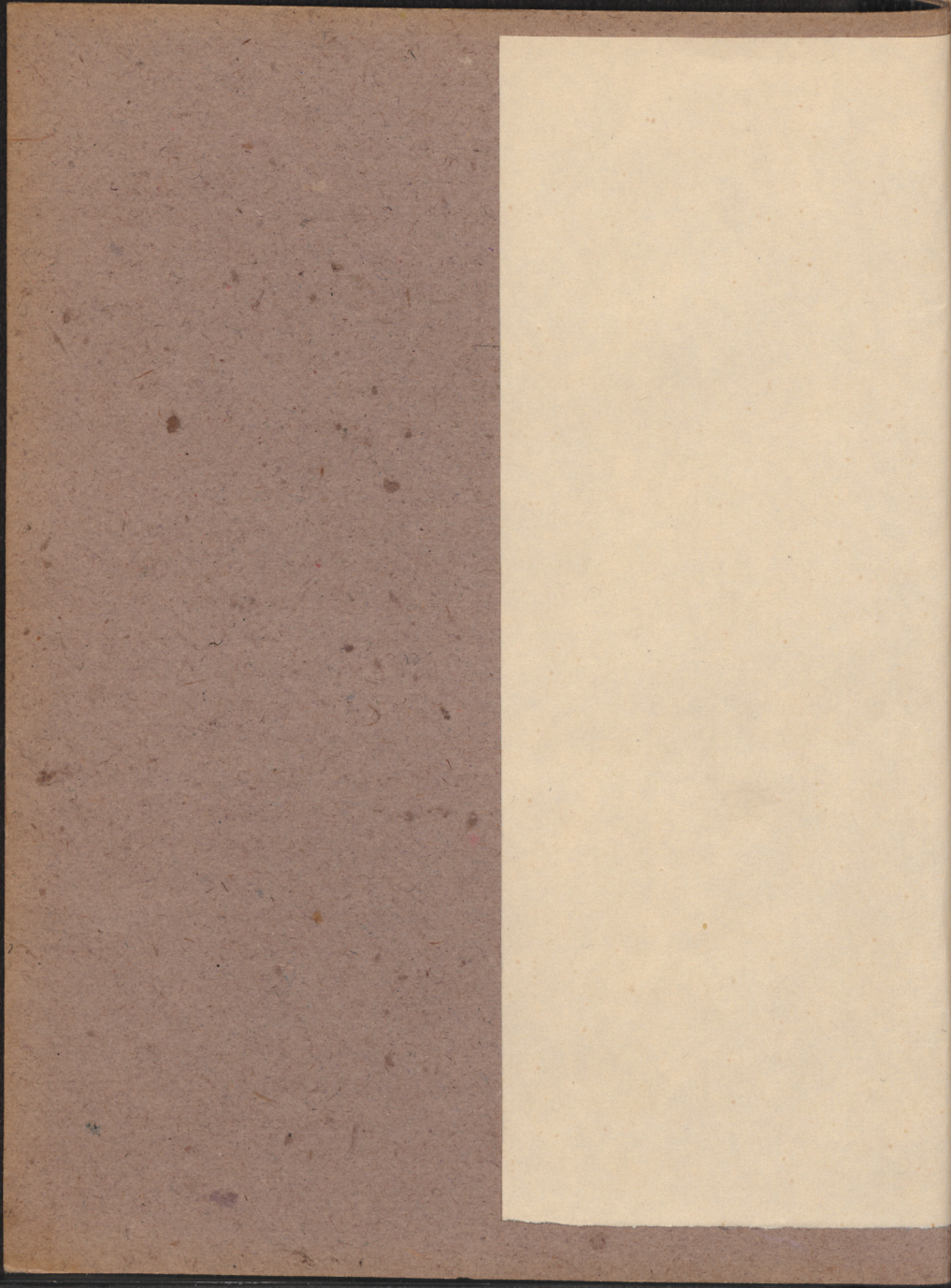
TTVS

mbris.

8
RI
ERIANO
CII

13
1602

Disputatio
DE FEBRIBVS IN
GENERE ET IN
SPECIE DE EPHEMERA.

Quam

DEO OPT. MAX. AVXIL.
PRÆSIDE
HENRICO WARENIO.
Phil. & Med. D.

*exercitiij causâ defendendam
suscipiet*

IOANNES BATTVS
Hamburgensis.

A. D. IV. Eid. Novembriæ.

ROSTOCHI
PRÆLO REVSNERIANO
ANNO M. D. CII

13

1602

Ru med.

VIRO CLARISSIMO,
D. D.
IOHANNI BOKELIO,
MEDICO

Doctissimo,
Felicissimo,
Expertissimo:

*Metanati & fautori suo omni honorum
genere, & observantia cultu
prosequendo,*

Medicinalem hanc *ἀναγιγνσκου* ceu grati
animi *παμψηφου*

Obfero,

Johannes Battus
Hamb.

THESIS I.

Reditissime Galenum nostrum; præceptionem in universalibus; exercitationem in particularibus consistere: dicentem, statuisse arbitror. Nos itaque Galenico hoc præcepto admoniti, missis nunc universalibus, ab eodem fusè satis tum alibi; tum maxime in lib. de morb. symptomatumq; causis & differentiis propositis: ad particularium, ab eodem inter alios, libris de febribus, de arte Curativa ad Glauconem, meth. medendi, aphorismorum comment. de locis affectis, &c. explicatorum *διηγοῦν* accedemus: quo sic in his ipsis, illorum utilitas fiat evidentior.

2. In quibus sanè particularibus, cum alia sese quam latissime extendere liquido constet; alia exiguis quasi quibusdam cancellis circumscribi: ab illis meritò hic nobis initium esse faciendum arbitramur.

3. Illorum itaq; in censu cum jure merito habenda sit universa februm cohors, à quâ videlicet non una exiguae aliqua humani corporis particula; sed totius microcosmi, modo licet dispari, partes universæ redduntur infestæ: hanc ipsam mox nobis in initio examinandam censemus.

4. Quam eo rectius & plenius ut disquiramus, *ἔρπειν* hujus penitus introspiciendum. A fervendo igitur qui febrim dictam volunt, non ineptè videntur ii facere. Hippocrates quippe noster dum *πῦρ* appellat, eodem respexisse non injuriâ asseritur.

5. Haud longum hinc abest Varro, qui febrim à februo, Sabinis purgamentum denotante, denominatam fuisse asserit. Ea enim est caloris natura, teste Philosopho, ut segreget heterogenea, residuis faciente homogeneis: quod ubi factum, depurationem esse factam quis negare audeat?

6. Definitionem quod spe&at, ex variis Galeni locis hanc *Definitio*. tandem elicimus: quod sit calor præternaturalis in corde incensus, & inde in universum corpus, mediantibus venis & arteriis, effusus, actiones primum & per se lædens.

7. Nec enim quemvis calorem pro febre habendum censemus, qui in corpore nostro quovis modo, & quavis de causâ, ob-

oritur : sed illum dumtaxat, qui fontem caloris Innati oppugnat ;
actionesq; , præcipuè vitales sensibilibiter lædit.

8. Quia vero à Medicis in controversiam rapitur ut cum
maximè ; hæc ne intemperies Calori innato fixo ; an vero fluenti
magis sit infensa ; non absque ratione de fixo hoc affirmari rectè
& commodè videtur.

9. De quo enim sanitas enunciatur, huic & morbus, ratione
contrarietatis, ascribendus erit : sanitas vero & actionum integri-
tas à fixo potius innato calido, quam à fluente, censetur depende-
re : quippe quod hoc ipsum de essentia partiū simulariū habeatur.

10. Morbus siquidem cum partis viventis sit affectio : malè
calido fluenti, (quod spiritibus & sanguini spirituosò naturâ pro-
ximum, hisce immixtum) attribuitur. Unde patet, quantis in
erroribus versentur, qui febrium differentias à Spiritibus in sini-
stro, vel ab humoribus in dextro cordis ventriculo contentis in-
censis, desumi existimant : quippe qui morbum à causâ morbi
interfingere nesciant.

11. Nec tamen ita propriam hanc facimus calido innato fixo
intemperiem, ut fluens planè immunis relinquatur : sed & eun-
dem in intemperiem abripi asseveramus. Hic enim cum in hu-
moribus & spiritibus in univèrsum corpus sit fluxilis ; facit iti-
dem, ut totum in partis consensum pertrahatur.

Causa.

12. Enascitur autem calor hic præternaturalis in corde, atte-
stante Galeno lib. 1. de differentiis febrium c. 4. comprobante
experientiâ, quinq; de causis : vel propter motum vehementio-
rem, aut corporis, aut animi : vel propter putrefactionem : vel
propter externi calidi contactum : vel propter calidi effluyj, fuli-
ginosive excrementi suppressionem : vel deniq; propter calidam
cujusdam substantiæ permixtionem.

13. Modum immutationis horum singulorum in corpori-
bus persequi, brevitatis lex, quam sectamur, inhibet : Videri ta-
men is poterit apud Galenum dicto primo de febrium differenti-
is libro, à cap. 4. ad 7. ubi prolixè is explicatur.

14. Delibatis nunc hisce breviter potius, quam explicatis ;
ad differentias febrium progredimur : quas quia à formâ rei es-
sentiali desumendas Philosophi jubent : *vide eivm febri in Calore*
præter-

præternaturali consistere, ex definitione thesi 6. proposita, manifestum sit: rectissime quoq; ex hujus differentiis illius differentias rimabimur.

15. Præcipue vero hujus differentiæ à caloris qualitate, motu & Differen-
tia subjecto hoc in loco desumuntur: Qualitatis igitur ratione, aliæ dicuntur Hippocrati 6. Epidem. 1. textu 17. Mordaces, quoad tactum, ut putridæ: aliæ minus mordaces sive mites, ut Ephemera.

16. Ratione motus, vel Increscens, cum acrimonia caloris intenditur: vel mitescens, cum scilicet eadem paulatim imminuitur: Medicis appellatur.

17. Præcipua tamen & Prædicis ferè omnibus perquam usitata est, quæ à caloris subjecto depromitur. Hic enim cum vel in Impetum facientibus, spiritibus stabuletur: vel in contentis, humoribus, hæreat; vel deniq; in continentibus, sive solidis partibus: pro diversitate subjectorum, diversimodè etiam agens, & febrium differentias diversissimas introducit.

18. In primis etenim si hæreat, Ephemera Medicis appellatam inducit. Hanc Hippocrates citato loco *πεμφυγώδης*, i, flatuosam: quod tum alibi, tum maxime libello de Flatibus, Spiritus à flatibus non ita accuratè interstinguat: nominavit. Humores cordis si infestet, Senè nostro *βολώδης*, i, humida: aliis vulgatissimè humoralis, dicitur. Continentibus tandem sive solidis cordis partibus si infensus sit calor, Hæctica vocatur: Hippocrati *δεινὸν ἰδέειν πυρετόν*.

19. A posteriori hac non multum abire videtur illa, quam Fernelius lib. 4. patholog. c. 2. proposuit; licet & à subjecto, & qualitate caloris sit deprompta. Distinguit itaq; in loco dicto, in Simplicibus, Putridis & Pestilentibus: Simplicibus assignat Ephemeras, synochos & hæcticas: Putridis, Continuas & Intermittentes: Pestilentibus illas adnumerat, quæ non solo calore, sed pestilenti & maligna pernicie, aliàs spiritus, alias humores, alias solidam partium substantiam contaminant.

20. Sunt & aliæ quamplurimæ ab adjunctis desumptæ apud auctores differentiæ: dum quædam continuæ, quædam intermittentes: quædam primariæ, quædam per consensum, &c. appellantur: Sicut & nonnullæ benignæ; aliæ malignæ seu mali moris cognominantur.

21. Hæc de febrium natura, causis & differentiis generatim dixisse sufficiat: reliquum est ad differentiarum enodationem ut accedamus: in quibus cum præcipue sint illæ, quæ à caloris subjecto desumuntur,

& in his simplicissimz, quæ Spiritibus insident, ab harum explanatione initium faciemus.

Ephemera. 22. Ephemera hæc dicitur Medicis, nomine non ab essentiâ ejusdem; sed, convenientiori destituti, ab eventu, deprompto: quod nempe diurno serè spatio finiatur; nec, si absit error vel ægri, vel assidentium, vel Medici, ultra 24. horas protrahatur. Εφήμερον enim, diurno quod spatio absolvitur, appellare, frequens est authoribus: uti patet ex Aristotele lib. 5. de historiâ animal. c. 19. Dioscoride lib. 4. cap. 84.

Definitio. 23. Definiri poterit: Calor præternaturam in spiritibus cordis æthereis, calidi innati & fixi pabulum existentibus, iacensus, inde per venas & arterias cum calido fluente in totum sese corpus diffundens, actionesq; manifestè lædens.

Diferentia 24. Ratione subjectorum duplicem hæc Medici faciunt, aliam simpliciter dictam, in Spiritibus residentem: quæ 24. hõris terminatur: de quâ hoc loco agimus: aliam cum adjectione, plurium dierum, quibusdam Ephemera synocha, synochus simplex & sine putredine, Barbaris synocha inflativa. Hæc subjectum in hæsiõnis unâ cum spiritibus sanguinem supercalescens agnoscit: qui cum spiritibus sit corpulentior atq; densior, diuturniori quoq; calore febricitantem affligit.

Causa. 25. Ephemerarum origo semper à causâ ἀγενεσθησὶν dependet; tales supra generatim thesi 12. sunt propositæ; putredinem tamen in illis excipiendo. Speciatim verò de sententiâ Galeni, tum alibi, tum maxime lib. 1. artis Curativæ ad Glauconem c. 2. lassitudo, ebrietas, ira, mœror, aliaq; animi pathemata vehementiora, inguinum item bubones, &c. de quibus vide Gal. loco superius citato, tum etiam lib. 1. de differ. febr. c. 8.

Signa. 26. Dignoscuntur Ephemere ex causis febrem inducentibus, ex modo & qualitate caloris, ex pulsu & urinis, ex forma ipsius febris & partium ejusdem.

27. Causam itaq; ut antea dictum, hæc semper habent procatarticam, eamq; immediatam, & in eo à putridis & hecticis distinguuntur, quæ & ipse nonnunquam à procatarticis; sed mediâtè tamen, inducuntur: particularia causarum signa petantur ex Gal. loco antecitato.

28. Caloris qualitas, propter subjectum in hæsiõnis, ad tactum
suavior

suavior atq; mitior est, quam in reliquis febribus: licet enim ad primam manus pectori admotionem acris appareat; tamen si paululum moram ibidem agat, is facile & promptè mitescit ac superatur, cujus contrarium in alijs contingit.

29. Pulsus est magnus, vehemens & velox, omnis ferè inæqualitatis expertus. Diastole tamen aliquantulo major est Systole, quod illius quam hujus major sit necessitas. Urinæ sanorum urinæ quam similitudo: *Pulsus*
Urina
interdum tamen paulò plus tinctæ, cum optimâ hypostasi: in nonnullis cum nebula vel Encoremate, pro diversitate causarum & ægrorum.

30. In formâ & hujus partibus, considerantur tempora Ephemera particularia: initium, quod sine horrore aut rigore; incrementum æquabile; vigor sine pravis symptomatibus: declinatio brevis cum sudore, madore, vapore; quam suscipit plenaria febris solutio: Summa, totius febrilis hujus constitutionis, *in pœsia* quædam, ab alijs quæ febribus abest.

31. Subjectum hujus febris uti levissimum, ita & ipsa placidissima; *Prognostica*
quæ tamen si citra sudorem, madorem, vaporemve terminetur; in calidis & siccis corporibus, in Hæcticam: in cacochymicis verò, in putridam abit. Ephemera ex cruditatibus obortâ, alvum lubricam esse, bonum: constipatam, malum. Febres omnes ex inguinum bubonibus nata, malæ: præter Ephemeras, Hipp. 4. Aphor. 15.

32. Curationem hujus facilem, dignotionem verò difficilem adserit Galenus l. 1. ad Glauco. c. 2. Probè igitur hac cognita, causaq; insuper perspecta: contrarijs aggredienda erit curatio, idq; vel diceta, vel pharmacia, vel etiam interdum Chirurgia: quibus tamen posterioribus magis ferè ad præsertationem, quam curationem utimur: his igitur missis de primâ erit dicendum. *Curatio*

33. Dietam in genere ex aph. 16. lib. 1. Hipp. instituire oportet humectantem: cibi sint *ἐχρημα*, facilisq; concoctionis, tales sunt Putana & cremor hujus, pulicula hordacea & avenacea, carnes pullorum gallinaceorum: ab ovis tamen absteineatur: pisces item saxatiles, & id genus alia concedi possunt.

34. Pro diversitate tamen causarum & temporum morbi victus quoq; immutetur. Sic quibusdam in principio, ab exhausto quippe laborantibus; plerisque demum in declinatione cibum dare competit: alijs item cibus & potus ad calidum & humidum vergens,
ubi

ati qui ex eruditibus, mœrore, contipatione pororum cutis & prohibita transpiratione febricitant : nonnullis ad frigidum humidum declinans convenientior. Horum omnium quantitas ex indigentia, temperamento, ætate, sexu, consuetudine ægri, &c. æstimari debet.

35. Ad dictam quoq; referimus Balnea, Unctiones & frictiones, quibus ferè tribus ad Curationem Ephemeræ contenti fuerunt veteres. Hi quatuor Balneorum partes agnoverunt, ut eleganter ex Gal. l. 10. meth. c. 10. declarat Forestus l. 1. de febr. observ. 6. in scholio : harum verò partium duæ cum nobis tantum in usu sint, Vaporarium, pro sudore evocando : & folium aquæ dulcis, pro corporis sordibus detergendis, eoq; humectando : alterutrius usus in declinatione, at tamen de consilio medici, commodè iniri poterit.

36. Unctiones, quæ fiunt manibus oleo dulci inunctis, & ita ægri corpore blandè perfrictis, quo pori ante usum balnei rectius aperiantur, eum nobis non adeo sint consueta, alijs relinquimus : frictionibus tamen, dummodo tempestivè adhibeantur, locum suum relinquimus.

37. Medicamentorum quoq; hic non adeo magnus est usus, nisi forsan in corpore Cacochymico, ad præcavendam putridam, purgante medicamento imminuere Cacochymiam velimus.

38. Si cui tamen pro attemperando Spirituum fervore, iisdemq; refocillandis, aquis Rosarum, buglossæ, borraginis, acetosæ, similivè aliqua cordiali, Syrupis acetosellæ, borraginis, idq; genus alio, attemperatis, uti placuerit, non prohibemus : hoc tamen admonendo, convenientissimum nobis videri, prædictis Olei Camphoræ, vel Auri potabilis aliquot gutt. vel Magisterij perlarum pauca grana, si immisceantur.

39. Idem de Chirurgia esto iudicium : Ephemera etenim ratione sui ipsius, Chirurgicum auxilium non expostulat; sed eadem si corpus Plethoricum invadat, ad præcautionem Synochi, Venæ sectio admitti poterit.

ati qui ex eruditatibus, mœrore,
bita transpiratione febricitant : no
nans convenientior. Horum on
peramento, ætate, sexu, consuetud

35. Ad dixtam quoq; referi
quibus ferè tribus ad Curationem
Hi quatuor Balneorum partes ag
meth. c. 10. declarat Forestus l. 1.
verò partium duæ cum nobis tant
te evocando: & solium aquæ dulce
coq; humectando: alterutrius usi
medici, commodè iniri poterit.

36. Unctiones, quæ sunt in
corpore blandè perfrictæ, quò po
sum nobis non adeo sint consuet
men, dummodo tempestivè adhil

37. Medicamentorum quoq;
forlan in corpore Cacochymico;
medicamento imminuere Cacochl

38. Si cui tamen pro attempe
focillandis, aquis Rosarum, buglo
cordiali, Syrupis acetosellæ, borra
placuerit, non prohibemus: hoc
num nobis videri, prædictis Olei
gutt. vel Magisterij perlarum pau

39. Idem de Chirurgia esto
sui ipsius, Chirurgicum auxiliur
Plethoricum invadat, ad
sectio ac

